

5. Лапшина І.М. Дослідження аспектів підготовки майбутніх учителів початкових класів до проведення інтегрованих занять з молодшими школярами. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті сучасних освітніх парадигм*. Вінниця : «Меркьюрі-Поділля», 2017. С. 25-29.
6. Любчак Л.В. Професійні компетентності педагога Нової української школи. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського*. Серія: Педагогіка і психологія. 2020. № 61. С. 140-145.
7. Сухомлинський В. О. Слово про слово. Вибрані твори в п'яти томах. Київ, 1976. Т. 5. С. 160-167.
8. Чмут Т. К. Культура спілкування. Навчальний посібник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів. Хмельницький, «ХІРУП», 1999. 358 с.
9. Філософський енциклопедичний словник : енциклопедія / НАН України, Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України; голов. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. 742 с.

References

1. Babych N. D. *Osnovy kultury movlennia*. Lviv : Svit, 1990. 232 s.
2. Ziaziun I.A., Sahach H.M. *Krasa pedahohichnoi dii: navchalnyi posibnyk dlia vchyteliv, aspirantiv, studentiv serednikh ta vyshchikh navchalnykh zakladiv*. Kyiv : Ukrainsko-finskyi instytut menedzhmentu i biznesu, 1997. 302 s.
3. Komarivska N. *Doslidnytska diialnist – vazhlyva skladova fakhovoi kompetentsii maibutnoho vchytelia. Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia u pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy*. Vypusk 17. Kyiv-Vinnytsia: DOV «Vinnytsia», 2008. S. 343-346.
4. Kostyuk H.S. *Navchalno-vykhovnyi protses i psykhychni rozvytok osobystosti / Za red. L. M. Prokoliienko*. Kyiv : Radianska shkola, 1989. 608 s.
5. Lapshyna I. M. *Doslidzhennia aspektiv pidhotovky maibutnykh uchyteliv pochatkovykh klasiv do provedennia intehrovanykh zaniat z molodshymy shkoliaramy. Aktualni problemy doshkilnoi ta pochatkovoї osvity v konteksti suchasnykh osvitnykh paradyhm*. Vinnytsia : «Merkiuri-Podillia», 2017. S. 25-29.
6. Liubchak L. V. *Profesiini kompetentnosti pedahoha Novoi ukrainskoї shkoly. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Mykhaila Kotsiubynskoho. Seriia: Pedahohika i psykholohiia*. 2020. № 61. S. 140-145.
7. Sukhomlynyskyi V. O. *Slovo pro slovo. Vybrani tvory v piaty tomakh*. Kyiv, 1976. T.5. S. 160-167.
8. Chmut T. K. *Kultura spilkuvannia. Navchalnyi posibnyk dlia studentiv i vykladachiv vyshchikh navchalnykh zakladiv*. Khmelnytskyi, «KhIRUP», 1999. 358 s.
9. *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk : entsyklopediia / NAN Ukrainy, Instytut filosofii imeni Hryhoriia Skovorody NAN Ukrainy; holov. red. V. I. Shynkaruk*. Kyiv : Abrys, 2002. 742 s.

УДК 378.018.8:373.5.011.3-051:97-047.22]:911.3(045)

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-73-68-73>

ОЛЕКСАНДР ЛАВРИК

<https://orcid.org/0000-0003-2604-2500>

slavrik1979@gmail.com

доктор географічних наук, професор кафедри екології та географії Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська 40, м. Житомир

АНДРІЙ МАКСЮТОВ

<https://orcid.org/0000-0002-5486-634X>

andriy.maksyutov@udpu.edu.ua

доцент кафедри географії та методики її навчання Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини вул. Садова, 2, м. Умань

ФОРМУВАННЯ ФАХОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ГЕОГРАФІЇ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті обґрунтовано структурно-функціональні аспекти формування фахових компетентностей майбутніх учителів під час вивчення дисципліни географії людської діяльності, що відображають створення умов, які сприяють соціальному становленню здобувачів освіти, як відповідальних громадян України.

З'ясовано та доведено, що загальними теоретичними підставами фахової підготовки здобувачів освіти є культурологічний та компетентнісний підхід, в рамках якого сьогодні відбувається розвиток загальної географічної освіти.

Ключові слова: майбутні учителі географії, географія людської діяльності, фахові компетентності, методична підготовка, культурологічний та компетентнісний підхід.

OLEKSANDR LAVRYK

DSc (Geography), Professor at the Department of Ecology and Geography, Zhytomyr Ivan Franko State University
Velyka Berdychivska str., 40, Zhytomyr

ANDRII MAKSIUTOV

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Geography and Methods of Teaching, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University
Sadova str., 2, Uman

FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCES OF FUTURE GEOGRAPHY TEACHERS DURING THE STUDY OF HUMAN ACTIVITY GEOGRAPHY

The article substantiates the structural and functional aspects of the formation of professional competences of future teachers during the study of the geography of human activity, which reflect the creation of conditions that contribute to the social formation of education seekers as responsible citizens of Ukraine.

It has been clarified and proved that the general theoretical basis of the professional training of education seekers is the cultural and competence approach, within the framework of which the development of general geographic education is taking place today. It has been proven that today an actual scientific and methodical task is updating the content of pedagogical education of a geographical profile, as well as substantiating and developing a system of general and professional competencies and educational technologies of their formation in students of education. It has been established that the professional competences of future geography teachers are integrated complexes of special subject and methodological knowledge, abilities and skills, as well as personal experience of their application by students of education in the conditions of educational, educational and professional activities, mediated by the specifics of professional geographic culture and general geographic education, which ensure the ability of students to productively solve the tasks of professional activity.

Based on the analysis of the components of geographic culture, we have developed a system of professional competences that are formed and developed in the process of students studying the content of the geography of human activity, as well as their field and pedagogical practices. This approach ensures interdisciplinary continuity, allowing to build up special competencies of different contents of educational disciplines.

Key words: *future teachers of geography, geography of human activity, professional competences, methodical training, cultural and competence approach.*

В останні десятиліття українська педагогічна освіта модернізується у зв'язку з ускладненням ролі вчителя в суспільстві, розширенням його соціально-професійних функцій. Згідно з новою парадигмою освіти педагоги покликані вирішувати не тільки науково-методичні завдання, а також завдання науково-педагогічного характеру, спрямовані на соціальний, особистісний, пізнавальний та комунікативний розвиток здобувачів освіти.

В урядових ініціативах, нормативних правових документах та актах також наголошується на необхідності підготовки в педагогічних закладах вищої освіти вчителя якісно нової формації. Тому сьогодні підготовку майбутнього вчителя розглядають не лише як підготовку фахівця у конкретній предметній галузі, а й як формування особистості, що володіє необхідними компетентностями для практичної організації розвиваючого освітнього середовища, що обумовлює модернізацію цілей, змісту та технологічного інструментарію педагогічної освіти.

На сьогодні в закладах вищої освіти України у зв'язку з реалізацією принципів, орієнтованих на формування у здобувачів освіти фахових, компетентностей розробляються нові підходи та методики щодо проектування освітньо-професійних програм підготовки майбутніх учителів [6, с. 236]. При цьому потрібне переосмислення в новому компетентнісному форматі вітчизняного досвіду традиційної (профільної) фахової підготовки освітян. Проблема полягає в тому, що дисципліна «Географія людської діяльності» входить до переліку дисциплін вільного вибору, що належать до варіативного блоку освітньо-професійної програми 014.07 Середня освіта (Географія) освітнього ступеня «Магістр». Майбутні вчителі географії, не завжди обирають географію людської діяльності серед переліку дисциплін вільного вибору, а, отже, не оволодівають необхідним у подальшій професійній діяльності фаховими компетентностями з відповідної дисципліни. Саме тому вже сьогодні необхідні нові стратегічні й тактичні рішення щодо змістовного наповнення освітньо-професійних програм та організації освітнього процесу з урахуванням сучасних принципів підготовки майбутніх учителів географії.

Аналіз теорії та практики педагогічної освіти географічної профілю показав, що проблема формування фахових компетентностей у майбутніх вчителів географії є слабо розробленою, у сучасних дослідженнях розглядаються окремі, переважно методичні та теоретичні аспекти [9, с. 199].

Очевидно, що сьогодні актуальним науково-методичним завданням є оновлення змісту педагогічної освіти географічного профілю, а також обґрунтування та розробка системи фахових компетентностей та освітніх технологій, формування їх у здобувачів освіти. Ми вважаємо, що вирішити ці завдання можливо лише на основі модернізації єдиної спеціальної концепції фахової підготовки майбутніх вчителів географії, що враховує традиції та інновації вищої та загальної географічної освіти.

Мета статті: теоретичне обґрунтування системи формування фахових компетентностей у майбутніх учителів географії під час вивчення дисципліни «Географії людської діяльності», заснованої на інтеграції культурологічного та компетентнісного підходів в умовах фахової підготовки здобувачів освіти.

Більшість дослідників загальних питань фахової підготовки вчителя (Зязюн І. А., Карпова Л. Г., Кузьмінський А. І., Саюк В. І., Тімець О.В., Яворська Г. Х., Елькін М. В. та інші) розглядали професійну підготовку, як цілісний процес формування системи загальних, психологічних, педагогічних, спеціальних (предметних) та методичних знань, умінь навичок та компетентностей [2; 3; 4; 6; 7; 8; 9]. Сьогодні професійна підготовка педагога переосмислюється як процес формування у здобувачів освіти системи загальних, фахових компетентностей та програмних результатів навчання.

Під фаховою підготовкою майбутніх учителів географії ми розуміємо процес формування та розвитку загальних, фахових компетентностей та програмних результатів навчання, а також організацію педагогічних умов для розвитку загальнокультурних, загально-професійних компетентностей у процесі профільної освіти, зумовленою специфікою фахової географічної культури та загальної географічної освіти.

На основі аналізу публікацій та власного викладацького досвіду, ми виділили протиріччя у фаховій підготовці майбутніх вчителів географії. По-перше, це протиріччя між традиційно сформованою фаховою підготовкою у закладі вищої освіти, що характеризується дисциплінарною диференційованістю освітнього процесу, та загальною географічною освітою, інтегративною за своєю суттю, орієнтованою на облік вікових особливостей пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

По-друге, це протиріччя між компетентностями здобувачів освіти, що формуються в основних фахово-спрямованих видах діяльності, що реалізуються переважно у формі навчальної діяльності, та фаховими компетентностями викладачів географії, що реалізуються як основні види фахової діяльності. Це основне протиріччя фахової освіти: оволодіння фаховою діяльністю здобувачем освіти має бути забезпечено в рамках іншої за своєю сутністю навчальної діяльності, що викликає низку проблем, пов'язаних із складнощами формування соціальних навичок випускників, зі складнощами застосування ними знань, умінь, навичок та слабким розвитком фахової мотивації.

Як свідчать спеціальні дослідження, у закладах вищої освіти основна увага приділяється саме предметним знанням, тоді, як причини помилок при вирішенні навчальних фахових завдань дуже часто виникають через недостатню логічну підготовку або криються в невмінні планувати та контролювати свою діяльність. Це пов'язано з тим, що зазначені аспекти фахової підготовки часто спеціально не виділяються як особливе навчальне завдання, отже, відповідні знання, уміння та навички засвоюються стихійно та мають неоднозначні характеристики низки параметрів [4, с. 443]. Аналіз навчальних та навчально-методичних посібників виявляє одноманітність логічних структур завдань, узятих із різних предметних галузей. Упорядники їх орієнтуються лише на варіювання предметного змісту завдань, випускаючи з уваги необхідність навчання здобувачів освіти різним прийомам логічного мислення, планування та організації діяльності [2, с. 14]. Це ще один аргумент на користь того, що при побудові освітньо-професійної програми вивчення дисциплін необхідно прагнути як до варіації предметного матеріалу, а також до активізації логічних прийомів мислення та дотримання вимог до психологічного забезпечення діяльності.

Рішення здобувачами освіти навчальних завдань, розроблених у руслі системно-діяльного підходу, сприяє формуванню в них системних наукових знань та розвитку інтелектуальних умінь та соціальних навичок. У педагогічній освіті має бути пріоритетним фаховий аспект підготовки вчителя географії, представлений навчально-методичними завданнями, спрямованими на формування у здобувачів освіти елементів фахової діяльності та досвіду її цілісного здійснення. Саме цей аспект сьогодні часто ігнорується у викладанні дисциплін географічного циклу у здобувачів освіти.

Ми вважаємо, що для посилення фахової спрямованості підготовки майбутніх вчителів географії необхідно впровадження в освітній процес прогресивних, сучасних технологій навчання, які, на нашу думку, можуть стати базовою основою реалізації компетентнісного підходу в педагогічній освіті. Причому в процесі викладання географії людської діяльності створюються можливості формування не тільки фахово-спеціалізованих, але також загально-культурних, загально-фахових та фахових компетентностей.

Аналіз теоретичних робіт, практики закладів вищої освіти, де відбувається підготовка майбутніх учителів географії привів нас до думки, що загальними теоретичними підставами фахової підготовки здобувачів освіти має стати культурологічний підхід, в рамках якого сьогодні відбувається розвиток загальної географічної освіти та компетентнісний підхід. Це забезпечить, на наш погляд, не лише зручність зіставлення змісту вузівських та загальноосвітніх програм з географії, але також сприятиме кращій методичній підготовці майбутніх учителів до роботи в новій українській школі.

Культурологічний підхід визначає мету фахової підготовки майбутніх учителів географії – формування у здобувачів освіти фахово-педагогічної культури (географічна та методична культури

– це її складові), а також в аспектах самореалізації та самовизначення особистості. Він також дозволяє визначати відповідність між вузівською географією та сучасною системою географічних наук, між вузівською та шкільною географією за основними компонентами географічної культури. Розробка системи фахових компетентностей має базуватися на понятті «географічна культура» в широкому розумінні цього поняття, що включає її педагогічний аспект. Ми вважаємо за необхідне віднесення методичних компетентностей до фахових компетентностей, оскільки вони ґрунтуються на змісті «масової географічної культури» [3, с. 295].

На відміну від культурологічного, компетентнісний підхід спрямований на формування практико-орієнтованих компетентностей. Це оволодіння конкретними знаннями, уміннями, навчаннями та досвідом їх застосування, здатність розв'язувати професійні завдання. Найбільш дієвою є інтеграція культурологічного та компетентнісного підходів у змістовному та діяльнісному компонентах профільної освіти через організацію навчання здобувачів освіти в умовах реалізації технології контекстного навчання. На основі аналізу компонентів географічної культури, ми розробили систему фахово-спеціалізованих компетентностей, які формуються та розвиваються в процесі вивчення здобувачами освіти змісту спеціальних географічних та методичних дисциплін, а також проходження ними польових та педагогічних практик. Цей підхід забезпечує міждисциплінарну наступність, дозволяючи нарощувати фахові компетентності різного змісту навчальних дисциплін.

Освоєння компетентностей відбувається через діяльність, що на початковому етапі вивчення географії людської діяльності будується в руслі системно-діяльнісного підходу, спрямованого на формування у здобувачів освіти системи фундаментальних знань, умінь та навичок з опорою на розвиток у них універсальних розумових дій. У кожній фаховій географічній компетентності ми виокремлюємо методичну складову. Наприклад, топонімічна компетентність, окрім власне володіння студентами мовою географічних назв, включає їхню готовність навчати йому учнів [5, с. 186].

Тому на наступному етапі організується діяльність, яка готує майбутнього вчителя до педагогічної діяльності на рівні первинного методичного досвіду в процесі вивчення географії людської діяльності. Освоєння цього досвіду відбувається в технології контекстного навчання, суть якого полягає в забезпеченні поступової трансформації навчальної діяльності здобувачів освіти в навчально-фахову та професійну діяльність. Контекстне навчання також забезпечує формування методичних компетентностей та ефективний розвиток загальнокультурних, загально-професійних та професійних компетентностей у здобувачів освіти. Змістовне наповнення освітнього процесу проводиться з урахуванням аспектів сучасного рівня розвитку географічної науки та стану загальної географічної освіти, що осмислюється поняттям «географічна культура» в його широкому значенні.

Установлено, що майбутні вчителі географії формують свої компетентності під час навчання географії людської діяльності, реалізуючи основні професійно-спрямовані види діяльності (географічна, туристично-краєзнавчу, методичну) та додаткові (науково-дослідницьку, творчу, соціальну). Саме на основі засвоєних здобувачами освіти дій цих видів діяльності відбувається поступове формування фахових компетентностей за допомогою спеціально організованих педагогічних умов. Виходячи з цього, майбутній учитель географії буде одночасно володіти, з однієї сторони, системою профільних знань, умінь та навичок, а з іншої, різнобічним досвідом їх реалізації в ситуаціях, що моделюють його майбутню професійну діяльність [8, с. 335].

Під фаховими компетентностями майбутніх вчителів географії ми розуміємо інтегровані комплекси знань, умінь та навичок, а також досвід їх застосування здобувачами освіти в умовах навчальної та навчально-фахової діяльності, опосередковані специфікою географічної культури та загальною географічною освітою, які забезпечують здатність здобувачів освіти продуктивно вирішувати завдання фахової діяльності. Відповідно, специфіка фахових компетентностей майбутніх учителів географії, на відміну від суміжних напрямів підготовки, відрізняється наявністю у структурі кожної з них методичної складової, що освоюється здобувачами освіти за допомогою набуття первинного методичного досвіду, системного вивчення дисципліни географії людської діяльності та проходження педагогічної, фахової практики.

Опанування компетентностей в даному блоці забезпечує система методичних знань, умінь та навичок (на рівні володіння прийомами та способами проектування, діагностування, коригування освітнього процесу), а також дослідницькі та рефлексивні вміння, формуються в умовах навчальної та навчально-фахової діяльності здобувачів освіти. Дані блоки є системою, оскільки формування кожного з них неможливе без певного рівня сформованості іншого. Тільки за умови системного формування у здобувачів даних методичних знань, умінь та навичок, з обов'язковою умовою особистісного досвіду їх реалізації у всіх видах та формах професійно-спрямованої діяльності, забезпечується розвиток фахової компетентності у майбутніх учителів географії. Цілісність цієї системи можна осмислити за допомогою культурологічного підходу щодо освіти майбутніх учителів географії. Так, теоретико-методологічний компонент географічної культури формується у процесі вивчення здобувачами освіти дисципліни географія людської діяльності. Майбутньому вчителю

також необхідний досвід виживання в природі, емоційне та моральне спілкування з нею. Саме цей мотиваційно-ціннісний аспект географічної культури є основою для формування як екологічної культури, так і істинного патріотизму. Оволодіння досвідом дослідницької діяльності у процесі виконання курсових проєктів та індивідуальних навчально-дослідних завдань, участі в експедиціях, олімпіадах, різних поза аудиторних заходах розвивають у здобувачів освіти діяльнично-творчий компонент їхньої географічної культури. Отже, вивчаючи географію людської діяльності, майбутні вчителі географії знайомляться із змістом географічної культури, вивчають засоби, методи, технології її формування. Набуваючи досвіду навчально-фахової діяльності під час проходження педагогічної та фахової практики, майбутні вчителі географії формують та вдосконалюють свої компетентності, які в майбутньому реалізуються ними у роботі педагога лише на рівні фахової компетентності [5, с. 186].

Діяльність викладачів у традиційній фаховій підготовці як правило орієнтована на формування у здобувачів освіти знань, умінь та навичок з окремих дисциплін, тому існує неузгодженість між власне географічним, туристично-краєзнавчим та методичним напрямками підготовки здобувачів освіти, між теоретичним навчанням, фаховою та педагогічною практикою [10, с. 233].

Відмінність компетентнісного підходу полягає в тому, що освітній процес націлений не тільки на значну складову освіти, а й на оволодіння здобувачами освіти компетентними діями, досвідом їх реалізації у професійно-спрямованій діяльності [7, с. 328]. З позицій теорії та технології навчання географії формування фахової компетентності здобувачів освіти відбувається у процесі поступової трансформації їх навчальної діяльності до навчально-фахової діяльності. Тому в нових умовах потрібні, по-перше, інтерактивні освітні технології, по-друге, посилення вимог до компетентнісних результатів навчальної та виробничої практик. По-третє, стає актуальною проблема створення професійного освітнього середовища на рівні інтегрального освітнього простору, де поза аудиторні форми освіти набувають нового змісту, – вони розуміються як способи створення умов, за яких здобувачі освіти реалізують свої компетентності.

Висновки. Концептуальне бачення єдиного процесу спеціальної фахової підготовки майбутніх учителів географії обумовлює обґрунтування оновленого змісту їх навчання, розробки системи фахових компетентностей здобувачів освіти та освітніх технологій їхнього формування.

Отже, нами обґрунтовані сутнісні характеристики фахової підготовки майбутніх учителів географії, яку доцільно інтерпретувати як процес формування та розвитку у здобувачів освіти фахових компетентностей та організацію педагогічних умов для розвитку у них загальнокультурних компетентностей, зумовлених специфікою фахової географічної культури. Це досягається за допомогою інтеграції культурологічного та компетентнісного підходів до освіти здобувачів освіти у умовах навчання

Фахові компетентності майбутніх учителів географії – це інтегровані комплекси спеціально-предметних та методичних знань, умінь та навичок, а також особистісного досвіду їх застосування здобувачами освіти в умовах навчальної, навчально-фахової діяльності, опосередковані специфікою фахової географічної культури та загальної географічної освіти, які забезпечують здатність здобувачів освіти продуктивно вирішувати завдання фахової діяльності. Їхня система включає три блоки, що складаються: 1) компетентність у галузі географічної культури; 2) компетентність у сфері туристично-краєзнавчої діяльності; 3) методичні компетентності. Використання запропонованої системи компетентностей забезпечує ефективність фахової підготовки здобувачів освіти за рахунок орієнтованості освітнього процесу на оволодіння студентами складових професійно-педагогічної культури та конкретними результатами освіти у вигляді фахових компетентностей.

Проведене дослідження не претендує на вичерпне рішення розглянутої проблеми формування фахових компетентностей у майбутніх учителів географії під час вивчення географії людської діяльності. Воно може бути продовжено в таких напрямках: дослідження локальних технологій формування фахово-спеціалізованих компетентностей; розробка та апробація освітньо-професійної програми на основі єдиної концепції підготовки майбутніх учителів географії. Також є актуальним використання запропонованого концептуального підходу в аналогічних дослідженнях.

Література

1. Волкова Н. П. Педагогіка: посіб. Київ: Академія, 2002. 276 с.
2. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність – мистецтво навчальної і виховної дії: навч. посіб. Київ: Гуманітарні науки, 2002. С. 6-14.
3. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Харків, 2007. 295 с.
4. Кузьмінський А. І. Теоретико-методологічні засади післядипломної педагогічної освіти в Україні: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2003. 443 с.
5. Максютов А.О. Географія людської діяльності: навч.-метод. посіб. для студ. природ.-географ.ф-ту. Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. 186 с.
6. Саюк В. І. Розвиток професійної компетентності вчителів географії у системі післядипломної педагогічної освіти: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2007. 236 с.

7. Тімець О.В. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя географії у процесі професійної підготовки: монографія. Умань: ВПЦ «Візаві», 2010. 328 с.
8. Яворська Г. Х. Педагогіка для працівників: навч. посіб. Київ: Знання, 2004. 335 с.
9. Елькін М. В. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя географії засобами проєктної діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Бердянськ, 2004. 199 с.
10. Weade G. Insiders and outsiders in classroom research: Moving beyond the dichotomy. The annual meeting of the American Educational Research Association. Chicago: IL, 1991. 233 p.

References

1. Volkova N. P. Pedahohika: posib. Kyiv: Akademiia, 2002. 276 s.
2. Ziazun I. A. Pedahohichna maisternist – mystetstvo navchalnoi i vykhovnoi dii: navch. posib. Kyiv: Humanitarni nauky, 2002. S. 6-14.
3. Karpova L. H. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti vchytelia zahalnoosvitnoi shkoly: dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.04. Kharkiv, 2007. 295 s.
4. Kuzminskyi A. I. Teoretyko-metodolohichni zasady pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity v Ukraini: dys. ... d-ra ped. nauk: 13.00.04. Kyiv, 2003. 443 s.
5. Maksutov A.O. Neohrafiia liudskoi diialnosti: navch.-metod. posib. dlia stud. pryrod.-heohraf.f-tu. Uman: VPTs «Vizavi», 2020. 186 s.
6. Saiuk V. I. Rozvytok profesiinoi kompetentnosti vchyteliv heohrafii u systemi pisliadyplomnoi pedahohichnoi osvity: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Kyiv, 2007. 236 s.
7. Timets O.V. Formuvannia fakhovoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia heohrafii u protsesi profesiinoi pidhotovky: monohrafiia. Uman: VPTs «Vizavi», 2010. 328 s.
8. Yavorska H. Kh. Pedahohika dlia pratsivnykiv: navch. posib. Kyiv: Znannia, 2004. 335 s.
9. Elkin M. V. Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia heohrafii zasobamy proektnoi diialnosti: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04. Berdiansk, 2004. 199 s.
10. Weade G. Insiders and outsiders in classroom research: Moving beyond the dichotomy. The annual meeting of the American Educational Research Association. Chicago: IL, 1991. 233 p.

УДК 372.878:37.036:159.954

<https://doi.org/10.31652/2415-7872-2023-73-73-77>

ВАЛЕНТИНА ФРИЦЮК

<https://orcid.org/0000-0001-6988-6258>

valentina.frytsiuk@gmail.com

доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ДЕНИС КУЛИК

<https://orcid.org/0000-0001-5407-445X>

denys.kulyk@vspu.edu.ua

викладач Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ВАСИЛЬ ФРИЦЮК

<https://orcid.org/0000-0002-4466-9019>

hfrjdcmrif@ukr.net

викладач Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського
вул. Острозького, 32, м. Вінниця

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ХОРЕОГРАФІЇ

У статті охарактеризовано різні підходи до тлумачення поняття «креативність», яке визначено як динамічна, інтегративна особистісна характеристика, що визначає здатність майбутніх хореографів до творчості і є умовою їхньої самореалізації в хореографічній діяльності. Акцентовано увагу на можливостях різних навчальних дисциплін професійної підготовки, зокрема, «Мистецька педагогіка та психологія мистецької освіти» для розвитку креативності майбутніх бакалаврів хореографії, описано методи, прийоми і форми, які для цього використовувалися.

Ключові слова: креативність, майбутні бакалаври хореографії, професійна підготовка, освітнє середовище.